

„ŠTAI AŠ, SIŪSK MANE“ (Iz 6, 8).

Arkivyskupo Liongino VIRBALO laiškas Kauno arkivyskupijos tikintiesiems po 2016-ųjų arkivyskupijos sielovados simpoziumo ir Gailestingumo jubiliejaus metų

Įžanga

Patrauktì Jèzaus Kristaus ir mūsų dangiškojo Tèvo, atsiliepiame Jam tikèjimu ir norime juo dalytis su visais bei vis labiau atverti Dievui savo širdis ir protus. Kiekvienas pašaukimas neatsiejamas nuo užduoties ir siuntimo. Tad esame pasiryžę priimti Viešpaties paskatinimus atidžiai klausydami Jo balso ir sakydami, kaip sako pranašas Izaijas: „Štai aš, siųsk mane“ (Iz 6, 8).

Ketvirtį amžiaus gyvename laisvės sąlygomis. Per šį laiką buvo atkurtas ir naujai organizuotas vyskupijų ir parapijų gyvenimas. Įvyko Kauno arkivyskupijos II sinodas (2003–2007), davęs aiškias tolesnio bažnytinio gyvenimo ir pastoracijos gaires laisvės sąlygomis.

2016 m. švęsdami arkivyskupijos įkūrimo 90-metį, norėjome pažvelgti į Sinodo įgyvendinimą, dabartinę padėtį bei patirtis naujomis pasaulio ir Bažnyčios – tiek Visuotinės, tiek ir Lietuvoje – gyvavimo aplinkybėmis. Ypatingieji Gailestingumo jubiliejaus metai dar kartą priminė apie Dievo meilę, kurios taip reikia mums ir visam pasauliui.

2016 m. birželio 22 d. surengtas arkivyskupijos Simpoziumas „Taisykite Viešpačiui kelią!“, kuriame dalyvavo daugiau kaip šimtas kunigų, vienuolių ir pasauliečių, atstovaujančių arkivyskupijos bendruomenės katalikams, aktyviai ir atsakingai gyvenantiems savo tikėjimu. Šis laiškas – tai tikinčiųjų apklausos prieš Simpoziumą, jo metu pristatytų temų ir dalyvių išsakytų minčių, pateiktų siūlymų, nurodytų spęstinų klausimų apibendrinimas.

Ačiū visiems, kurie Simpoziumą organizavo, į jį įsitraukė, bendradarbiavo, aktyviai atsiliepė savo malda ir įžvalgomis, kurie dalyvavo – visi praturtėjome dvasiškai. Kristaus Evangelija yra ta pati ir nesikeičianti, tačiau jos skelbimas ir įgyvendinimas negali būti atsietas nuo aplinkos ir laiko, kuriame gyvename. Tegul šis laiškas suteikia impulsą atsinaujinti, nes Bažnyčia turi vis iš naujo išgirsti Jèzaus kvietimą atsiversti ir tikėti Evangelija bei į jį atsiliepti.

Bažnyčia Lietuvoje

Kristus siuntė mokinius į pasaulį – tokį, koks jis yra. Mokiniai atsiliepė į šį kvietimą, o kylančius sunkumus sprendė prašydami Šventosios Dvasios šviesos ir pagalbos. Vatikano II Susirinkimas žvelgė į Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje – kaip geriausiai jam nešti Kristaus džiugiąją ir išlaisvinančiąją Naujieną. Šiandien popiežius Pranciškus kviečia eiti ypač ten, kur ši Naujiena nepasiekė ar buvo užmiršta, nešti Evangeliją vargingiausiems, sutikti žmones ten, kur jie yra, o ne laukti, kol jie ateis pas mus. Naudingų gairių teikia popiežiaus Pranciškaus apaštališkasis paraginimas „Evangelii gaudium“ apie Evangelijos skelbimą šių dienų pasaulyje.

Nors gyventojų daugumą Lietuvoje sudaro katalikai, Bažnyčioje, ypač sovietmečiu, vyravo „aptarnavimo mentalitetas“ palaikant tuos, kurie į ją ateina. Tokioje aplinkoje tikintieji nebuvo skatinami aktyviai apsispręsti, kodėl, į ką ir kaip jie tiki bei gyvena. Pati visuomeninė aplinka skatino tik švęsti šventes, laikytis katalikiškų papročių. Ši

vyraujanti mąstysena sukėlė pavojų Bažnyčiai tapti paslaugas teikiančia įstaiga, kurioje aktyviai veikia tik išventintieji jos nariai.

Sovietmečiu dėl griežtų išorinių suvaržymų ir persekiojimų tikėjimas buvo praktikuojamas be rimtos katechezės, kaip tradicijos ir gyvenimo dalis. Žmonės buvo „sakramentizuoti“, bet ne evangelizuoti ir ne katechetizuoti. Tikintieji neturėjo galimybių aktyviai įsitraukti į parapijų gyvenimą, buvo sugriautas bendruomeninis tikėjimo matmuo. Laisvės sąlygomis neliko kliūčių evangelizuoti ir katechizuoti. Tikybos pamokas mokyklose lanko nemaža dalis moksleivių. Atnaujinta katechezė prieš Pirmosios Komunijos ir Sutvirtinimo priėmimą, pradėtas sužadėtinių rengimas Santuokos sakramentui.

Vis dėlto dėl sekuliarizacijos proceso visuomenėje jaučiamas priešiškus vertybėms, kurios yra svarbios krikščionims. Bažnyčios mokymas, saugantis žmogaus asmens orumą, gyvybę nuo prasidėjimo iki natūralios mirties, be kompromisų išlaikantis šeimos kaip vyro ir moters sąjungos vertę ir reikšmę, visuomenėje kartais lieka nesuprantamas. Kita vertus, Bažnyčios veidui nesuteikė patrauklumo iškeltos jos narių klaidos užsienyje ir Lietuvoje.

- Užduotis ir iššūkis šiandien – nepasitenkinimas „aptarnavimo“ pastoracija, aktyvus Gerosios Naujienos skelbimas; svarbu ne laukti ateinančių žmonių, bet patiems eiti pas žmones.
- Neleistina, kad „susitvarkymo, apsiforminimo mentalitetas“ toliau vežėtų – svarbu ugdyti tikinčiųjų sąmoningumą, atskleisti žmonėms Bažnyčios kaip tikinčiųjų bendruomenės, tikėjimo šeimos sampratą.
- Siektina padaryti viską, kad žmonės pažintų ir patirtų, jog tikėjimas – tai ne kultūros ir papročių dalis, bet apsisprendimas rinktis Kristų ir gyvenimą Evangelijos dvasia.

Jėzus Kristus – centre

Bažnyčia gyvuos ir atsinaujins, kai mes, krikščionys, vis atnaujinsime ir atgaivinsime savo ryšį su Jėzumi, seksime Juo. Norėdami, kad Viešpats keistų Bažnyčią, pirmiausia prašykime: „Viešpatie, pradėk nuo manęs.“ Todėl šiuo laišku pateikiama ne kokia nors programa – jame kiekvienas skatinamas autentiškai gyventi priimtu ir išpažįstamu tikėjimu.

Dėl Jėzaus Kristaus pažado visada būti su mumis (plg. Mt 28, 20) tikime ir pasitikime Juo, Jo artumu. Jis, pats tapęs žmogumi, moko ir mus būti tikrais žmonėmis, sukurtais pagal Dievo paveikslą ir panašumą, moko priimti ir mylėti vienas kitą. Kai priimame Jėzų, kai esame Jam atidūs, galime ir kitiems skleisti tikėjimo grožį bei džiaugsmą, tapti evangelizuotojais. Mūsų bendruomenės, parapijos, šeimų ir maldos grupės, mokyklos, kiti katalikiški sambūriai turėtų padėti žmonėms rasti kelią pas Kristų – Gyvojo vandens šaltinį.

- Vienas svarbiausių Bažnyčios uždavinių šiandien – padėti žmonėms pažinti Jėzų Kristų, užmegzti gyvą ir artimą ryšį su Juo.
- Veikla Bažnyčioje tampa prasminga, kai ji stiprina ryšį su Kristumi – ką nors veikiant svarbu nuolat klausti to savęs.
- Katechezės užsiėmimuose ir tikybės pamokose svarbu ne vien perteikti žinias, bet ir ugdyti asmeninį ryšį su Jėzumi.

Bažnytinės bendruomenės

Kristus kvietė burtis apie Jį, o krikščionys visada buvo tikinčiųjų bendruomenė. Krikščionis negali ir nepajėgs gyventi krikščioniškai būdamas vienas. Tam reikia tikro bažnytiškumo, t. y. gyvenimo savo tikėjimu kartu su kitais, bendradarbiaujant (plg. Mt 18, 20). Kiekvienas tikintysis, nepriklausomai nuo savo pareigų ir vaidmens Bažnyčioje, yra ne tik reikalingas ir svarbus – jis drauge gali įnešti savo įnašą į jos gyvenimą pagal gautas dovanas, įgytą patirtį.

Šiandien visuomenėje vyrauja individualizmas. Jį stiprina gyventojų judrumas, dar labiau atskiriantis šeimos ar giminės narius, draugus. Dažnai žmogus jaučiasi vienišas. Tarnystė Bažnyčioje – ne tik konkretus krikščioniškojo tikėjimo įgyvendinimas, bet ir džiaugsmas būti ir veikti su bendraminčiais. Tai ugdo ir susitikimo kultūrą, kai kiekvienas yra priimamas.

Parapija tebėra esminė krikščioniškojo gyvenimo aplinka. Dabartinė situacija yra savaip sudėtinga ir kelia savų iššūkių. Kaimuose mažėja gyventojų, kunigai aptarnauja po kelias parapijas. Tikintieji ne visur yra įpratę savarankiškai prisiimti atsakomybę už parapijos veiklą ir jos materialinę padėtį. Miestų parapijos dažniausiai yra didelės, todėl jose sunku kurti bendruomenės atmosferą, tarp ateinančiųjų į pamaldas vyrauja anonimiškumas. Trūksta kapelionų universitetuose, mokyklose, ligoninėse, įkalinimo įstaigose, kitose organizacijose. Labai skatintinas ir reikšmingas vienuolių įsitraukimas į parapijos gyvenimą talkinant konkrečiose situacijose, prisiimant atsakomybę už įvairias sielovados sritis.

Parapijose būtina telkti mažesnes tikinčiųjų bendruomenes: šeimų, jaunimo, tikėjimo ugdymo, Šventojo Rašto skaitymo, maldos grupes, kurios neužsidarytų savo veikloje, būtų atviros naujiems nariams.

- Skatinti jau veikiančių parapijose grupių bendradarbiavimą, įsitraukimą į visos parapijos gyvenimą.
- Atkreipti dėmesį į parapijose tarnaujančius ir dirbančius žmones. Svarbu, kad jie, būdami motyvuoti, turėdami gyvą santykį su Dievu ir kitais parapijiečiais, puoselėtų svetingumo bei atvirumo kultūrą, ne atstumtų, bet patrauktų ateinančius.
- Ieškoti patrauklių bendravimo formų; pvz., susitikti po šv. Mišių prie bendro stalo, susipažinti, pabendrauti.
- Aktualu nuolat kviesti žmones, parodyti jiems pasitikėjimą, sudaryti galimybę įsitraukti į bendruomenės veiklas.

Kunigo vaidmuo

Kunigų vaidmuo Bažnyčioje yra nepaprastai reikšmingas. Jie yra paties Kristaus pašaukti ir įgalioti tarnauti Bažnyčios bendruomenei Jo skelbėjais ir slėpinių dalytojais. Dėkojame kunigams, didžiai vertiname tai, kad jie atsiliepė į Kristaus kvietimą ir savo gyvenimą paskyrė Jam. Tikinčiųjų viltys ir lūkesčiai kunigų atžvilgiu tebėra dideli, ir tai dar kartą pabrėžia kunigo svarbą Bažnyčioje. Visada reikės šių pašauktųjų, todėl tikintieji turi rūpintis auginti ir globoti pašaukimus, negesinti šaukiančios Dievo Dvasios. Kintant visuomenės požiūriui, keičiasi ir visuomeninis kunigo vaidmuo, nors jo pašaukimo esmė nesikeičia. Reikalavimai auga, o palaikymo vis mažėja. Kunigams reikia bendruomenės paramos, supratimo ir palaikymo. Savo ruožtu kunigai taip pat turi atsiverti ir bendradarbiauti su pasauliečiais tikinčiais, šeimomis, jaunimu.

Tikintieji laukia iš kunigo, kad jis nebijotų viešumoje pasirodyti esąs kunigas, kad melstųsi taip pat ir kartu su jais. Kunigas aukoja šv. Mišias, teikia sakramentus, padeda

suprasti liturgiją, išnaudoja palankias katechezei progas. Labai svarbu, kad jis nukreiptų žmones į tikėjimo ugdymo seminarus, rekolekcijas, maldos grupes, bendruomenes ir kt. Gerų rezultatų pasiekama ten, kur kunigas palaiko grupių veiklą, pasiūlytas iniciatyvas, sukuria progų, kad tikintieji galėtų užduoti jiems rūpimų tikėjimo klausimų. Tikintieji pagrįstai nori, kad kunigas būtų dvasios vadovas, galintis vesti dvasinio tobulėjimo keliu.

- Tiesioginis ir atviras bendravimas, stovyklos, bendra veikla su jaunimu, jo palydėjimas apsisprendimo link yra svarbūs ir prisideda prie pašaukimų ugdymo.
- Asmeniškasis kunigo ryšys, nuoširdus bendravimas su pasauliečiais, įsiklausymas į jų poreikius ne tik palaiko žmogiškąjį santykį, bet ir padeda veikti Dievo malonei, skatina žmonių dėmesingumą skelbiamai Evangelijai.
- Patikėdamas atskiras užduotis, pvz., katechezę, tam pasirengusiems pasauliečiams ar vienuolėms, kunigas turi palaikyti šią veiklą savo dėmesiu, bendradarbiavimu. Kunigo artumo, jo apsilankymo turėtų sulaukti visos parapijoje veikiančios tikinčiųjų grupės.
- Pasauliečiai turėtų rasti būdų palaikyti kunigą, sustiprinti jį kunigiškoje tarnystėje.

Parapijų pastoracinės tarybos

Parapija daugiau pasieks ir kunigas gaus pagalbą, jei sielovadoje bus rūpinamasi komandinio darbo organizavimu. Esminis vaidmuo tenka parapijų pastoracinėms taryboms, kurias yra numatęs arkivyskupijos II sinodas. Pastebime, kad pasauliečiai parapijose vis dar turi per mažai veiklos ir įgaliojimų. Antra vertus, nemažai tikinčiųjų yra linkę būti pasyvūs Bažnyčios gyvenime ir nelengvai prisiima kokią nors atsakomybę. Visi turėtume siekti, kad parapijos pastoracinė ir ekonominė tarybos imtųsi daugiau iniciatyvos ir tikros atsakomybės. Parapijiečiai, perimdami su šventimais nesusijusias pareigas parapijoje, įgalintų kunigą labiau atsidėti sielovados tarnystei.

- Aktyvūs Bažnyčios nariai padeda kitiems, bet ir patys turi būti nuolat ugdomi. Artimiausioje ateityje reikia suteikti pagalbą, kad atsirastų realiai veikiančių ir aktyvių parapijų pastoracinių tarybų, pasiūlyti jų veikimo kryptis.
- Parapijos pastoracinė taryba turėtų numatyti aiškius tikslus, veiksmų planą ir atskaitomybę už jų įgyvendinimą.
- Derama ekonominės tarybos veikla padėtų užtikrinti finansinį parapijos skaidrumą.

Misijinis Bažnyčios matmuo

Bažnyčia nėra vien pati sau – ji yra Dievo karalystės šauklė ir Jo kelio rengėja visoms tautoms. Negalime užsidaryti savyje, bet turime užkalbinti tuos, kurie patys neranda kelio ar nenori ateiti, o gal yra nusivylę, įskaudinti. Bažnyčios laikysena negali būti pasyvi: iš administruojančios ji turi tapti sielovadinė, evangelizacinė, misijinė.

Evangeliją kitiems galime nešti ir žodžiu, ir savo darbais. Tai priklauso nuo daugelio tikinčiųjų įsitraukimo į tikėjimo skelbimą ir jo liudijimą, katechezę, konkrečią pagalbą artimui per Caritą, savanorystę. Tik tada, kai išeiname iš savęs pačių, tikrai padedame kitiems, ir patys labiau suvokiame mus praturtinantį tikėjimo slėpinį: „Kas stengsis išsaugoti savo gyvybę, tas ją pražudys, o kas ją pražudys, tas ją atgaivins“ (Lk 17, 33). Negalime užmerkti akių prieš tai, kad dalis mūsų šalies gyventojų jau nepažįsta Kristaus ir Jo Evangelijos. Esame kviečiami eiti pas juos. Nėra „vieno recepto“, kaip skelbti Evangeliją, – tam reikia pastoracinio veiklumo ir sumanumo. Visuomet svarbu užmegzti asmeninį santykį ir pakviesti, be to, pasistengti, kad kiekvienas į parapijos gyvenimą

įsitraukęs žmogus jaustųsi reikalingas. Kiekvieno kataliko tikėjimo liudijimas savo aplinkoje yra paveikus. Reikia nuolat mąstyti ir siekti, kad parapijų bendruomenės kasmet pasipildytų naujais, sąmoningais ir aktyviais katalikais.

- Verta išnaudoti visas šiandien lengvai prieinamas komunikavimo priemones ne tik pranešant apie parapijos veiklą, bet ir keliant žmonėms rūpimų klausimų.
- Sąmoningas parapijos narys turi jausti atsakomybę ir atsivesti į jos bendruomenę bent po vieną naują žmogų bei jį lydėti nors metus.
- Siektina įtraukti aktyviai parapijos bendruomenės gyvenime dar nedalyvaujančius jos narius į konkretų tikslą turinčią veiklą ar savanorystę.
- Verta dalytis patirtimi tarp parapijų apie sėkmingus renginius, rekolekcijas, piligrimines keliones, atsinaujinimo dienas ir pan.

Aktualios sielovados temos

Drauge su tikėjimo skelbimu neužmirština katechezė – tolesnis tikinčiųjų ugdymas. Katechezė turi sietis su tikinčiųjų patirtimi, atsiliepti į gyvenimo iššūkius, prabilti kiekvienam pagal jo sąmoningumo lygį. Ne mažiau svarbus ir katechezės turinys. Ji turi ištikimai perduoti Bažnyčios mokymą, tuo pat metu aktualiai bei suprantamai aiškinti tikėjimo tiesas.

Dalis tikinčiųjų yra „proginiai“ – ateina į pamaldas ar kreipiasi patarnavimų vieną ar kelis kartus per metus arba dar rečiau. Ir šiuo atveju neturėtume praleisti to „vienintelio karto“: užkalbinti atėjusį žmogų, leisti jam pajusti, kad yra brangus Dievui ir laukiamas Bažnyčios bendruomenėje.

Dievo žodžio skelbimas ir sakramentų šventimas sietinas su gailestingosios meilės tarnyste. Į tai ypač kvietė Jubiliejiniai gailestingumo metai. Bažnyčios pasisakymai viešojoje erdvėje apie socialines problemas, pagalba jas sprendžiant padėtų suprasti ir patį tikėjimą, kad jis nėra tik pamaldumo praktika, bet nedalomas gyvenimas Evangelijos dvasia. Tikėjimas nėra vien protu priimamos tiesos ar širdies polėkis, nors tai labai svarbu. Tikėjimas skatina įgyvendinti tai, ką tikime.

Daug dėmesio skirtina šeimoms, jaunimui. Ateitis priklausys nuo to, ar šeimos ir jose augantys vaikai, jaunoji karta jausis Bažnyčios nariais ir Kristaus mokiniais. Nereikėtų bijoti mažų skaičių, t. y. negausiai į parapijos iniciatyvas atsiliepiančių žmonių. Visada yra tokių, kurie nori tęstinumo. Kai jie palaikomi, sudaroma galimybė įsitraukti ir kitiems.

- Svarbu, kad kunigas lankytųsi šeimose – tai suteiktų galimybę pabendrauti, pažinti parapijiečius.
- Būtina jautriai, su evangelizacijos mintimi žvelgti į ateinančius sakramentų bei kitų patarnavimų, kad šie žmonės būtų patraukti „priimančios ir laukiančios“ Bažnyčios bei pajustų mummyse gyvenančią viltį.
- Per rengimą sakramentams padėti užmegzti gyvą ryšį su parapijos bendruomene.
- Palaikyti ryšį su parapijoje susituokusiomis ar iš jos kilusiomis šeimomis, organizuoti jų susitikimus, šventes. Būtų gerai, kad pakrikštytieji ar Pirmąją Komuniją priėmę vaikai bei jų tėvai, sutvirtintieji rastų vietą parapijos gyvenime ir veikloje.
- Atkreipti dėmesį į išsiskyrusiųjų sielovadą ir jų neatstumti. Svarbu įtraukti į parapijos gyvenimą šeimas, kurios gyvena nebažnytinėje santuokoje taip padedant atrasti joms vietą Bažnyčioje bei paskatinti priimti Santuokos sakramentą.
- Pasitelkti arkivyskupijos institucijas ugdant parapijos veiklą vadovus ir koordinatorius, kompetentingus sielovados bendradarbius.

- Skirti išlaikymą jaunimo vadovui, kad jis būtų parapijos jaunimo lyderis, galėtų skirti jaunimui pakankamai laiko, degtų noru dirbti. Parapijos jaunimo grupė turi turėti nuolatinę susitikimų vietą ir laiką.
- Suteikti tikintiesiems erdvę ir galimybę dalytis tikėjimo ir gyvenimo patirtimi.

Užsklanda

Tegul šis Simpoziumo patirties apmąstymas ir apibendrinimas, nepretenduojantis duoti atsakymus į visus rūpimus klausimus ar išsamiai nurodyti būdus, kaip spręsti sunkumus, daro mus atidesnius Dievo balsui, skatina bendradarbiauti ir būti atsakingus, gilintis į tikėjimą ir gyvenimą juo, neužmirštant to, ką jau dabar galime ir turime konkrečiai veikti.

Apaštalas Paulius Kristaus sekimą vadino Keliu (plg. Apd 19, 23). Tikėjimas – tai ėjimas šiuo Keliu. Kaip ir kiekvienoje kelionėje, svarbu užsibrėžti tikslą ir žengti jo link nors ir mažais žingsneliais. Svarbu nenusiminti dėl nepasisekimų, labiau džiaugtis keliu, kurį nuėjome, negu skųstis, kad dar daug liko, kad dar nesame pasiekę tobulumo – juk nuolat veržiamės į priekį!

Tikėjimo kelionėje nesame vieni. Einame kartu su savo tikėjimo broliais ir seserimis, jausdami Jėzaus artumą, lydimi sėkmingai kelionės tikslą pasiekusiųjų užtarimo, ypač prisimindami tuos, kurie lankėsi ar gyveno mūsų arkivyskupijoje: šv. Joną Paulių II, palaimintąjį arkivysk. Jurgį Matulaitį, garbingąjį arkivysk. Teofilijų Matulionį, Dievo tarnaites Adelę Dirsytę ir Eleną Spirgevičiūtę.

Tegul Viešpats lydi mus bendroje tikėjimo kelionėje, kaip lydėjo apaštalus, savo mokinius, Emauso kelyje. Tebūna Jis arti, kaip prisiartindavo prie mokinių, kai šiems būdavo sunkiausia ir reikalingiausia.

Mergelė Marija, Jėzaus ir mūsų Motina, teųžtaria mus savo meile ir malda.

Kaunas, 2016 m. gruodžio 14 d. Šv. Kryžiaus Jono minėjimas